

Nehc'ül Belağa'nın Telifi

<"xml encoding="UTF-8?">

Nehc'ül Belağa'nın Telifi

Seyyid Razi asil ve nefis kitaplara ulaşma açısından çok şanslı biriydi. Zira onun asrında ve yaşadığı yer Bağdat'ta iki büyük ve zengin kütüphane mevcuttu ve bundan istifade etme imkanına sahipti. Bu iki kütüphane şunlardı:

1- Seyyid Razi'nin kendi kardeşinin kütüphanesi ki seksen binden fazla kitap bulunduruyordu. Bu veya başka sebeplerden dolayı Seyyid Murtaza'ya "Semanini" veya "Ebu's-Semanin" diyorlardı.

2- Beyt'ul-Hikme adıyla bilinen kütüphane. Bu kütüp-haneyi de Bahauddevle İbn-i Babeveyh Deylemi'nin veziri olan Şapur b. Erdeşir, H. 381 yılında Memun'ur-Reşid'in Beyt'ul-Hikme'sine benzer bir şekilde tesis etmişti. Şapur, bu kütüphaneyi Bağdat Kerh beldesinde, Beyn'us-Sureyn adlı mahallede tesis etmişti. Bu kütüphanede on binden fazla İran ve Irak'tan getirilmiş asıl kitaplar ve Hindistan, Çin ve Rum'dan aslı üzerinden yazılmış nüshalar mevcuttu. Bu kütüphane de Şiilere mahsus bir kütüphaneydi.

Yakut Hamevi şöyle diyor: "Bu kütüphaneden daha iyi bir kütüphane yeryüzünde yoktur." Bu kütüphane yaklaşık yetmiş yıl baki kalmıştır. Daha sonra H. 447 veya 450 yılında Tuğrul Bey'in Bağdat'a saldırısının ardından kötü ve dinsiz insanların eliyle yakı-larak yıkılmıştır."

Seyyid Razi bu iki kütüphanede mevcut olan kitaplarda gördüğü Hz. Ali (a. s)'ın hutbeler, mektuplar veya kısa sözlerinden fesahat ve belagat açısından beğendiklerini seçmiş ve bunun bütünü bir kitap haline getirip Nehc'ul Belağa olarak adlandırmıştır. Kitabı seçilmiş sözlerden oluştuğu ve daha çok edebi boyuta sahip olduğu için de rivayetlerin senedini zikretmemiştir.

Hatta bazen bir hutbenin bazı cümlelerini çeşitli yollardan bir araya getirmiş ve birbiri ardınca zikretmiştir. Öyle ki bazen aralarında manevi bir bağ bile gözükmemektedir. 37, 38, 85, 106 ve 120. Hutbeler ile 10. Mektup gibi.

Ez-Zeria adlı kitabın sahibi şöyle diyor: "Seyyid Razi bir gün kütüphanesinin ateşe verileceğini ve binlerce yıl sonra insanların Ali (a. s)'ın sözlerini işitmeye muhtaç olacaklarını nereden bileceklerdi. Bu sözler şüphesiz İlam ümmetinin islahı ve hidayeti için beyan edilmiş sözlerdir. Seyyid Razi bilmediğinden dolayı elbette maruzdur.

En azından bu Nehc'ul Belağa'yı bizlere hatıra bıraktığı için kendisine teşekkür borçluyuz."

Ez-Zeria kitabının yazarı bazı bilgisiz bağnazların bu konuda şüphelerinin Şii bilginlerinin Nehc'ul Belağa'nın hatta Şikşikiye hutbesinin kaynaklarını baki kalan kitap-lardan da çıkarabileceğini bilemiyordu. Öyle ki Nehc'ul Belağa'nın dört katı içindeki sözlerinin kaynaklarını be-lirten kitaplar yazılmıştır.

Nehc'ul Belağa'daki mevcut Kaynaklar

Seyyid Razi on altı yerde Nehc'ul Belağa'nın kaynağını bizzat itiraf etmiştir. Bu yerler şunlardır:

1- 32. hutbeyi Cahiz'in el Beyan ve't-Tebyin kitabından nakletmiştir.

2- 89. hutbeyi Mes'ada bin Sadaka yoluyla İmam Sadık (a. s)'dan nakletmiştir. Nitekim İbn-i Ebil Hadid nüsha-sında da mevcuttur ve bu hutbe "Eşbah" olarak adlandı-rılmıştır.

3- 180. hutbeyi Nevf-i Bekkali'den nakletmiştir.

4- 54. Mektubu Ebu Cafer İskafi'nin "Mekamat" kita-bından nakletmiştir.

5- 74. Mektubu Hişam Kelbi'nin "Hat" kitabından nakletmiştir.

6- 75. Mektubu Vakidi'nin Cemel kitabından naklet-miştir.

7- 78. Mektubu Said bin Yahya el-Emevi'nin "Meğazi" kitabından nakletmiştir.

8- 88. mektubu İmam Muhammed Bakır'dan rivayet etmiştir.

9- 77. Hikmetli sözü "Zırar-i Zebbai'den nakletmiştir.

10- 104. Hikmetli sözü Nevf-i Bekkali'Den rivayet et-miştir.

11- 147. Hikmetli sözü Kumeyl bin Ziyad-i Neh'i'den nakletmiştir.

12- 373. Hikmetli sözü Tarih-i Taberi'den nakletmiştir.

13- 375. Hikmetli sözü Ebi Cuheyfe'den nakletmiştir.

14- 434. Hikmetli sözü Saleb, İbn-i A'rabi'den nak-letmiştir.

15- 466. Hikmetli sözü Müberred'in "el-Muktezab" kitabından nakletmiştir.

16- 4. Hikmetli sözü ise Ebu Ubeyd Kasım bin Se-lam'dan nakletmiştir.

Daha öncede dediğimiz gibi Müminlerin Emiri Ali (a. s)'ın ashabı onun sözlerinin aşığıydı. Ali (a. s) da böylesine susuz insanlar görünce ilahi marifetleri gerçekleri ve dini ilkeleri onlara beyan etmeyi bir görev biliyordu. Elbette itiraf etmek gerekir ki Hz. Ali'nin buyurup da bize ulaşmayan sözleri mevcut sözlerden çok daha fazladır. Zira doğal olarak Hz. Ali(a. s)'ın tüm sözleri yazılmamış, yazılanların bir miktarı da tarihte yer alan bazı olaylar neticesinde ortadan kaybolmuştur.

Ama ne mutlu, demek gerekir ki bugün elimizde var olanlar sadece Nehc'ul Belağa'ya özgü değildir. Bildiğimiz gibi Seyyid Razi, Hz.ali (a. s)'ın sadece edebiyat ve belagat özelliği taşıyan sözlerini ve mektuplarını kaydetmiştir. Bu yüzden İbn-i Ebil Hadid, Seyyid Habibullah Hui ve İbn-i Meysem gibi bazı Nehc'ul Belağa'yı şerh eden kimseler bazı hutbelerin şerhinde Seyyid Razi'nin önce veya sonrasından attığı bölümleri de asıl kaynağından nakletmişlerdir. Örneğin Hui yazdığı Şerhinde 29, 30, 37, 92 ve 180. Hutbeleri şerh ederken Seyyid Razi'nin attığı bölümlere de yer ver-mişlerdir.

İbn-i Ebil Hadid de kendi nezdindeki mevcut kaynak-lara işaret etmiş ve Seyyid Razi'nin ilave ettiği ekleri zik-retmiştir.

Ali bin Hüseyin Mes'udi de şöyle diyor: "Ali (a. s)'ın farklı yerlerde irat ettiği hutbelerden 480 küsürü ezber-lenmiştir ve sözlü ve uygulamalı olarak insanlar arasında yaygın hale gelmiştir."

Oysa Nehc'ul Belağa'daki mevcut hutbeler 239 tanedir ki Mes'udi'nin dediğinin yarısından da azdır. Tu-haf'ul-Ukul adlı kitabının 163 sayfasını Hz. Ali (a. s)'ın hutbe, vasiyet ve öğütlerine ayıran Hasan bin Şube şöyle demektedir: "Eğer Hz. Ali (a. s)'ın sadece tevhit hakkın-daki söz ve hutbelerini hiç bir uydurma ve başka anlam vermeden bir araya getirecek olursak bu Tuhaful - Ukul kadar kalın bir kitap olurdu."

H. 588 yılında vefat eden İbn-i Şehraşub, Menakib-i Al-i Ebi Talib adlı kitabında Nehc'ul Belağa'da mevcut olan Şıkşikiye, Tevhit, Kasıa, Eşbah, İstiska ve Garra aslı hutbelerinin yanı sıra bu kitapta olmayan başka hutbelerin adını da zikretmektedir. Örneğin; Lu'lu', iftihar, Dürre-i Yetime, Ekalim, Vesile, Talutiyye, Kasbiyye, Süleymaniyye, Natıka, Dameğa, Fazıha hutbeleri gibi... Daha sonra Zeyd bin Veheb ve Süleyman bin Mehran'ın kitaplarını zikretmekte ve bu kitapların kendi zamanında da varolduğuna işaret etmektedir.

Bazı alimlerde Nehc'ul Belağa'nın müstedreki olarak başlı başına bir takım eserler yazmışlardır.

Örneğin:

1- Şeyh Hadi, Kaşif'ul Gıta, 17 ila 188. Sayfalarda Nehc'ul Belağa'nın düzeninde olduğu gibi Hz. Ali'nin söz ve mektuplarını nakletmiştir.

2- Çağdaş bilgin Şeyh Muhammed Bakır Mahmudi, "Nehc'üs Saade fı Müstedrek-i Nehc'il Belağa" adlı bir kitap yazmıştır. Bu kitabın dört cildini bizzat ben gördüm üç cildini ise büyük hatip ve bilgin Seyyid Abduzzehra Hüseyini'ye bizzat kendisi göstermiştir. Bazı büyük bilginler de bu kitabın içeriğini Nehc'ül-Belağa'nın kaynakları olarak tanıtmıştır. Öyle anlaşıyor ki sanki "Mesadir-u Nehc'il Belağa ve Esanidihi" kitabıyla karıştırılmıştır.

3- Abdullah b. İsmail Halebi'nin yazmış olduğu Kitab'ut Tezyil

4- İbn-i Nake Ahmed b. Yahya'nın yazmış olduğu Mulhek-u Nehc'ül Belağa

5- Seyyid Ali Han Emir Ehvaz'ın babası olan Halef b. Seyyid Abdulmuttalip Meşâşi'nin yazmış olduğu en-Nehc'ut-Takvim kitabı

6- Seyyid Hasan Mir Cihani Tabatabai'nin yazmış ol-duğu Misbah'ul-Belağa kitabı

7- Abdulvahid Amedi'nin yazmış olduğu Gurer'ul-Hikem ve Durer'ul kilem kitabı... Bu kitapta Nehc'ül-Belağa'da çok azı yer alan Hz. Ali (a. s)'ın kısa sözleri yer almıştır. Bazılarının da farklı tabirleri ama tek anlamları vardır. "Edep güzelliği en üstün soyluluktur." Sözünde olduğu gibi. Zira bu hadisin Arapça metninde "hüsn" kelimesi kullanmışken aynı anlamı ifade eden bir başka hadisde ise "ni'me" kelimesi kullanılmıştır ve her ikisi de "güzel" anlamındadır. Hakeza "Edepten daha üstün soy yoktur." Hadisinde de aynı durum göze çarp-maktadır.

Zira bir başka yerde "Edep gibi soy yoktur." Veya "soyların en üstünü güzel edeptir."

buyurulmuştur ve her üç hadis de aslında bir tek mana ifade etmektedir.

8- İbn-i Ebi'l-Hadid, kendi Nehc'ül Belağa şerhinin sonların Seyyid Razi'nin naklettiği kısa sözlere 998 tane daha ekleyerek bunu "el-Hikem'ul Menşure" diye adlandırmıştır.

9- Kadı Kudai'nin telif ettiği "Destur-u Mealim'il-Hikem" kitabı.

10- Ebi Abbas Simeri'nin telif ettiği "Kelam-u Ali ve Hutebuhu" kitabı

11- Şeyh Ali Vasiti'nin H. 457 yılında yazdığı "Uyun'ul Hikem ve'l Mevaiz" kitabı.

12- Mahmud b. Ebi Bekr Hafız Medini'nin telif ettiği Huteb-u Ali b. Ebi Talib

13- Fazl b. Hasan Tebersi'nin telif ettiği Nesr'ul-Leali

14- Fazl b. Ravendi'nin telif ettiği Nesr'ul-Leali

- 15- H. 553 yılında vefat eden Reşid Vetvat'ın telif et-tiği "Metlub-u kolli Talib" kitabı
- 16- H. 841 yılında vefat eden İbn-i Faht Hilli'nin telif ettiği "İstihrac'ul-Vekayi'il Mustekbele" kitabı.
- 17- Mir Kasım Karabaği'nin hattıyla yazılmış olan "Monteheb-u Vesaya-i Emir'ul Muminin" kitabı.
- 18- Hacı Sultan İsfahani'nin hattıyla yazılmış olan "Vasaya-i Emir'ul Mu'minin kitabı.
- 19- Kutb'ul-Ektab, Hüseyini Zehebi Şirazi'nin telif ettiği "el-Lealil Menşure" kitabı.
- 20- Şeyh Abdullah Behrani Semahici'nin telif ettiği es-Sahifet'ul-Aleviye kitabı.
- 21- H. 1320 yılında vefat eden Hacı Mirza Hüseyin Nuri'nin es-Sahifet'ul-Aleviyyet'ul-Saniye kitabı
- 22- Hristiyan bilginlerinden birinin yazmış olduğu Hikem-i Ali b. Ebi Talib, kitabı
- 23- Şeyh Muhammed Harz'ın, Şeyh Tayyib Ali hindi için dikte ettirdiği "Huteb-i Emir'ul-Muminin, fil Melahim mea şerhiha" kitabı
- 24- Şeyh Servet Şerkavi Mısri'nin yazmış olduğu "Huden ve Nur" kitabı.

Şüphesiz bu yazarlar birbirinden haberdar olmadıkları için de kitaplarında bir çok ortak yönler göze çarpmaktadır ve dolayısıyla hepsini Nehc'ül-Belağa'nın müstedreki hakkında kaleme alınmış bağımsız birer eser kabul etmek mümkün değildir.

Seyyid Razi'nin telifleri Nehc'ul Belağa'nın senet-lerinin sağlamlığını ortaya koymaktadır Rical ve biyografi alimleri Seyyid Razi'nin telif ettiği kitaplar hakkında bir çok söz söylemişlerdir.

Diğer ya-zarların eseleri gibi Seyyid Razi'nin eserleri hakkında da yeterli bir araştırma yapılamamıştır. Bizde burada itibar ve güven açısından birinci derecede öneme sahip olan Neccaşi'nin sözünü nakletmek istiyoruz.

Neccaşi kendi fihristinde Seyyid Razi'nin kaleme aldığı on iki kitabı nakletmiştir ve onlar şunlardır:

- 1- Mecaz'ul-Kur'an; 2- ez-Ziyadat fi Şi'r-i Ebi Temam; 3- Ta'lik-i Hilaf'il Fukeha; 4- Ta'likat Ala izah-i Ebi Ali el-Farisi; 5- el-Ceyd min şi'r-i İbn-il Haccac; 6- Muhtar-u Şi'r-i Ebi İshak es-Sa'bi; 7- Madare Beynehu ve beyne Ebi İshak; 8- Ziyadat fi Şi'r-i Ebi'l Haccac; 9- Nehc'ul Belağa; 10- Hesais'ul Eimme; 11- Hakaik'ul Tenzil (Te'vil); 12- Mecazat'un Nebeviyye (Mecazat'ul Asar'in Nebiyye)

Merhum Allame Emini bu listeye beş kitabını daha eklemektedir. Ama sözünü ettiğimiz konu için kaynak olan şey Hakaik'ut-Tenzil ve Mecazat'un Nebeviyye adlı iki kitaptır. Zira Nehc'ul Belağa'nın senetleri hususunda bir şüphe içine düşülmüş ise de bu iki kitap hakkında hiç şüphe etmemiştir. Bu iki kitabı Seyyid Razi'nin yazdığı hususunda hiç kimse şekke düşmemiştir.

Ehl-i Sünnet alimlerinden olan İsmail Paşa bu iki kitabın adını zikret-mekte ve Bağdadi ise Hakaik'ut Tenzil kitabı hususunda şöyle demektedir: "Seyyid Razi Kur'an'ın manaları hususunda bir benzerini kaleme almanın mümkün olmadığı bir kitap yazmıştır ve öte yandan Seyyid Razi bu her iki kita-bında da Nehc'ul Belağa adlı kitabından söz etmektedir. Şöyle ki:

1- Seyyid Razi Kitab'ul Mecazat'un Nebeviyye adlı kitabında beş yerde Nehc'ul Belağa'ya işaret etmektedir:

a) "Benim nezdinde insanlardan en çok gıpta edilmesi gereken kimse yükü hafif olan mümindir." hadisi hakkında şöyle diyor: Bu sözün beyanı ise müminlerin emiri Ali (a. s)'ın şu sözlerinde yer almıştır: "Yükünüzü hafif tutun ve katılın..." ki biz bunu Nehc'ul Belağa adlı kitabımızda zikrettik.

b) Seyyid Razi "Bana en çabuk ulaşacaklarınız eli uzun (cömert) olanlarıdır." Hadisindeki bu cümleyi Nehc'ul Belağa'dan naklettiği Hz. Ali (a. s)'ın şu sözüne benzetmektedir: "Kısa elle ihsan edilene uzun elle ihsan edilir."

c) "Şüphesiz ki dünya göçüp gitmiştir." Hadisi husu-sunda ise bu kelamın müminlerin emiri Ali (a. s)'dan da nakledildiğini beyan etmekte ve burada Nehc'ul Belağa'yı zikretmektedir.

d) "Kur'an'da hiç bir ayet nazil olmamıştır ki..." hadisi ise Hz. Ali (a. s)'ın Nehc'ul Belağa'da yer alan şu sözünü hatırlatmaktadır: Kur'an çok yüzlü bir taşıyıcıdır."

e) "Kalpler kaplara benzer, bazıları diğerinden daha çok alır." Hadisini tabir farklılığıyla Nehc'ul Belağa'da Hz. Ali (a. s)'dan nakletmektedir.

2- Maalesef sadece beşinci cildi bulunan diğer ciltle-rinden ise haberimizin olmadığı Hakayik'ut Te'vil kitabının Necef'te basılan mevcut cildinde 167. sayfada şöyle demektedir: "Eğer birisi sözlerimizin delilini bulmak isti-yorsa yazdığımız ve adını Nehc'ul Belağa koyduğumuz kitabı dikkatle incelemelidir.

Daha öncede dediğimiz gibi Nehc'ul Belağa kitabı Seyyid Razi'nin daha önce kaleme aldığı Hesais'ul Eimme kitabının bir bölümüdür. Bu kitabın bir nüshasını merhum Muhaddis Nuri, Şeyh

Hadi Al-i Kaşif'ul Gıta kütüphanesinde görmüş, diğer nüshası ise Hindistan Rambever kütüphanesinde mevcuttur. Dolayısıyla bu ki-tabı Seyyid Razi'nin yazdığı kesin ve şüphe götürmez bir gerçektir ve H. 1369 yılında Necef'te basılmıştır.

Nehc'ul Belağa'nın Şerhleri

Haberdar olduğumuz kadarıyla Kur'an'ı Kerim'den sonra Nehc'ul Belağa kadar dünyadaki kitaplar arasında hiç bir kitap İslam bilginlerinin dikkatini bu kadar çeke-bilen bir başka kitap yoktur. Nehc'ul Belağa hakkında şerh, ta'lik, tercüme ve bir çok ilgili kitaplar yazılmış çok çeşitli dünya dillerine tercüme edilmiştir. Bir çok alimler tarafından bazı bölümleri şerh edilmiş, şiir diliyle ifade dılmış, hakkında müstedrek kitapları yazılmış, lügatleri açıklanmış, seçmeler yapılmış, kelimelerinin anlamı izah edilmiş ve kaynakları belirtilmiştir.

Bütün bu hususlarda bir çok eserler kaleme alınmıştır ve henüz de alınmaktadır. Evet işte canlı olmak, sürekli parlamak ve bilginlerin teveccühünü kazanmak budur. Nehc'ul Belağa'yı merhum Muhaddis Nuri, Seyyid Muhsin Emin, Merhum Şeyh AbdulHüseyn Emmini, Mer-hum Hacı Şeyh Ağabozorg Tehrani (Razi), Seyyid Abduzzehra Hatip Hüseyini ve benzeri bir çok ünlü alimler de detaylı olarak şerh etmişlerdir ve şüphesiz gördükleri ve kendi zamanlarına yazılmış olan bir takım şerhlerde bulunmuşlardır.

Merhum Şeyh Tehrani tercüme ve şerh hususunda 147 eseri zikretmektedir. Ama o sadece Şiilerin telif ettiği eserleri zikretmiştir. Dolayısıyla da ez-Zeria kitabının diğer ciltlerinde özel isimlerle yazılmış olan bazı şerhleri hesaba katmamıştır. Merhum Emmini 81 şerh saymış, Seyyid Abduzzehra Hatip ise 143 şerh tercüme ve talikatını zikretmiştir.

İbn-i Ebil Hadid'in Şerh-u Nehc'il Belağa kitabına yazılmış olan beş ta'lika eser gibi Nehc'ul Belağa'nın bazı şerhlerine yapılan taliklerin yanı sıra, eğer bir kimse bütün bu mecmuaları toplar ve birleştirirse şüphesiz ki 250 den yukarı çıkmaz. Elbette bunlar arasında 20 cildi bulan eserler de vardır. Şerh-i Huyi ve Şerh-i İbn-i Ebil Hadid gibi.

Velhasıl Şeyh Nuri, Nehc'ul Belağa'yı şerh eden ilk kimsenin Beyhaki olduğunu ifade etmektedir. Muhaddis Kumi'yi de el-Künye ve'l elkab adlı kitabında bu görüşü kabul etmiştir. Bizzat Beyhaki de şöyle demiştir: "Ben-den daha önce hiç bir alim Nehc'ul Belağa'yı şerh etme-miştir." İbn-i Ebil Hadid ise, Nehc'ul Belağa'yı şerh eden kim-senin Kutb-i Ravendi olduğunu

söylemektedir.

Hakeza Riyaz'ul Ulema kitabının sahibi de bu görüşü kabul etmiştir. Ama hiç şüphe yok Seyyid Razi'nin çağdaşı olan Ali bin Nasır'ın, A'lam-u Nehc'il Belağa kitabı Nehc'ul Belağa hakkında yazılan ilk kitaptır. Seyyid Muhsin Emin ise onun "el-Mearic fî Şerh-i Nehc'il Belağa" adlı bir kitabı olduğunu da ifade etmektedir. Şimdi de zahiren Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat'tan olan (kalplerini Allah daha iyi bilmektedir) ve Nehc'ul Belağa'yı şerh eden bazı alimlerin adını zikretmek istiyoruz.

- 1- Muhammed bin Amr, Fahr-u Razi diye meşhurdur, H. 606 yılında vefat etmiştir. Kıfti'nin Tarih'ul Hukema kitabında dediği üzere şerhi yarım kalmıştır.
- 2- İbn-i Ebil Hadid diye meşhur olan AbdulHamid bin Muhammed Mutezili Medayini ise 656 yılında vefat etmiş ve şerhini dört yıl sekiz ayda bitirmiştir. Bu şerhi oldukça kapsamlı tam ve hatta mevcut şerhlerin en iyisinden sayılmaktadır. Hatta bazı Şia alimleri ise onun kitabına özet eserler yazmışlardır: İkd'un-Nezid, Selasil'ul- Hadid ve er-Red-i Ali bin Ebil Hadid gibi.
- 3- Yazarının sadece bazı Ehl-i Sünnet alimleri olduğu belirtilen ve Astane Kütüphanesinde bulunan en-Nefais fî Şerh-i Nehc'il Belağa adlı kitap.
- 4- Mutevvel İrşad ve Tehzib'ul Mantık kitaplarının sa-hibi olan ve hicri 792 yılında vefat eden Molla Saduddin Taftazani Şafii.
- 5- Keşf'uz-Zunun kitabında yer aldığı üzere hicri 922 yılında ölen Kıvamuddin Yusuf bin Hasan Kazi-i Bağdadi.
- 6- Sahihi Buhari'ye şerh yazan ve hicri 650 yılında ölen lügat ve Hadis alimlerinden olan Hasan bin Muhammed Sagani Hanefi .
- 7- Hicri 1322 yılında ölen Mısır Müftüsü Şeyh Muhammed AbduH.
- 8- Muhammed Abduh'un şerhini, İbn-i Ebil Hadid'in şerhinden eklerle nakleden Muhyiddin Hayyat.
- 9- El-Ezher ?niversitesinin Edebiyat fakültesi öğretim üyesi Muhammed Muhyiddin.
- 10- Nehc'ul Belağa'nın zor kelimelerini şerh eden üstad Muhammed Hasan Nail Mersefi, Talik eseri hicri 1328 yılında Mısır'da basılmıştır.
- 11- Muhammed Ebul Fazl İbrahim. Şerh-i iki cilt olup H. 1383 yılında Dar-u İhya'ül Kütüb'il Arabiyye'de ba-sılmıştır.

Sünni veya Şii bütün bu alimlerin hepsi de yazdıkları kitapların ön sözünde Nehc'ul Belağa kitabının Hz. Ali'nin sözleri olup Seyyid Razi tarafından bir araya getirildiğine kesin bir şekilde inandıklarını dile getirmişlerdir. Hatta Şeyh Muhammed Abduh Nehc'ul Belağa'nın içindeki kelimelere istinad etmekte ve bunlarla lügat ehli aleyhine istidlalde bulunmaktadır. 195. hutbenin içinde yer alan bazı cümleler hakkında edebiyatçıların yanıldığını ve Hz. Ali'nin .sözünün hüccet olduğunu dile getirmiştir